

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Радостина Нейкова

по обявения конкурс от ИИИЗк - БАН за заемане на академична длъжност ДОЦЕНТ по Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразително изкуство от периода на НРБ), професионално направление 8.1. Теория на изкуствата, за нуждите на сектор Изобразително изкуство, ИГ Ново българско изкуство, ИИИЗк - БАН

Гл. ас. д-р Катерина Гаджева е единствения кандидат в обявения конкурс по Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразително изкуство от периода на НРБ).

К. Гаджева е завършила НБУ - бакалавърска и магистърска програма по История на изкуството, и получава квалификацията Изкуствовед. Веднага след това защитава докторска дисертация на тема „Между желаното и действителното. Фотография и „нагледна агитация“ в България 1948 - 1956“. От 2012 година е назначена като главен асистент в Институт за изследване на изкуствата - БАН.

Била е лектор в Нов Български Университет, СУ „Св. Климент Охридски“, Национална художествена академия, като продължава преподавателската си дейност в НБУ. Сферата на преподаването ѝ включва История и теория на българската и световната фотография, Философия на фотографията, История и теория на фотографията, история на българското изкуство от втората половина на XX век.

Отговорен редактор в редколегията на „Изкуствоведски четения - научно издание на ИИИЗк - БАН, члена на организационния комитет на научната конференция: Изкуствоведски четения“, организатор и участник в проекти като: „Български художници за деца“, „Платформа за изкуства“ и др.

По конкурса са представени следните материали: Научно изследване „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“, в обем от 168 страници; 6 статии, публикувани в реферирани и индексирани научни издания; 4 статии, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата; ръководство на 3 национални научни, образователни и художествено творчески проекта, както и участието и в още 3 такива. Ръководила е и две ателиета по темата за българските художници за деца.

Представеният по конкурса от гл. ас. д-р Катерина Гаджева хабилитационен труд „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“, изд. ИИИЗк - БАН, С., 2022, ISBN 978-619-7619-21-8, е интересно и обстойно изследване.

Текстът анализира изчерпателно ключови примери от преработените и записани мъдри и поучителни истории, предадени чрез писмен текст и работата по тях на художниците, които „предават съдържанието на текста, съобразно конкретната публикация, към която то е отправено и спецификите на епохата, в която тя живее“ (цит. К. Гаджева, с. 7).

Гаджева изследва характера на пренос на една история от литературен, наративен, във визуален вариант и поставя въпроса за използването и развитието на различния авторски стил, характеристика на епохата, националност и др. в това визуално изграждане.

„Постигането на баланс между текст и образ - както в смислово, така и във визуално отношение, е сложна и отговорна задача“ - пише в своите анализи Катерина Гаджева (с. 9). Доразвивайки своите разсъждения в посоката на анализ на различните използвани понятийни специфики на „илюстрираните книги“.

Независимо, че хабилитационният труд е основно базиран върху класиките на братя Грим, Шарл Перо, авторката използва примери и от новите литературни произведения на Анджела Картър, Джейн Йолен, Ан Секстън и др., в които се откриват познатите протагонисти от „Червената брада“, „Пепеляшка“, „Жабокът принц“ и др. Гаджева обединява подхода във фокусиране на изследването от една страна основно върху илюстрациите, с този за акцентирание върху ключовите функции на текстовете, от друга. Насоката за „проследяването на връзките автор - образ, текст - образ, образ - историческа епоха, Образ - читателска аудитория“ (с. 33) е работеща и добре намерена. Използваният сравнителен анализ и интердисциплинарност помагат на авторката да развие много уместно своите анализи. Фокусът е центриран върху четири от най-популярните истории - „Червената шапчица“, „Спящата красавица“, „Пепеляшка“ и „Синята брада“. Гаджева обособява ново и интересно поле на научно изследване в българското изкуствознание и използва специфична научна терминология, свързана със създаване на илюстрациите. Освен теоретичен принос, монографията би била полезна и за практики и студенти, работещи в сферата на изобразителното изкуство и литературата.

Много интересно и плодотворно е разработване на проблема и на национална българска територия с главата „Приказките на Шарл Перо и Братя Грим в България“ и развитието, и „превеждането“ в образ на познатите текстове в различното време.

Добре вписващо се в научния текст е присъствието на помощни таблици, които обогатяват и систематизират изследването.

И нека завърша отново с цитат на Гаджева: „Въпреки противоречивите мнения на съвременните изследователи относно това, помагат или пречат илюстрациите на читателите, особено на децата, не трябва да забравяме, че самите автори, върху които е фокусирана тази

книга - Шарл Перо и братя Грим, са настоявали записаните от тях истории да бъдат придружени от изображения.“ (с. 11).

Научната територия на публикациите и докладите на кандидатката е обособена върху темата за историята, спецификата и естетиката на фотографията и фотографския образ, както и на класическата детска приказка и илюстрациите им. Прави впечатление, че и в двете научни сфери кандидатката работи с научна сериозност, плам и отдаденост. Част от текстовете са изнесени пред публика при участие в конференции. Освен участващите в конкурса 10 научни статии, са представени и още 17, които допълват много доброто впечатление и цялостното възприемане на работата на кандидатката. Статиите са на български и английски език, което дава представа за познаването на изследванията на гл. ас. д-р Катерина Гаджева на международен терен. Публикувани са в различни издания в Италия, Унгария, Германия, Словакия и Франция.

Научните разработки на кандидатката са цитирани 12 пъти в 8 издания, като два от цитатите са в чуждоезикови издания. Което отново показва познаваемостта на кандидатката от научната общност.

В експертната дейност на Катерина Гаджева прави впечатление активното участие и ръководство на дългосрочния проект „Българските художници за деца“, представящи пред подрастващите редица значими творци като Иван Пенков, Бинка Вазова и Александър Божинов. Проектите са подкрепени от програма „Публики“, към НФ Култура и програма Култура към Столична община.

Катерина Гаджева е и дългогодишен преподавател в сферата на историята, теорията и естетиката на фотографията в университети като НБУ, СУ „Св. Климент Охридски“ и НХА.

Не мога да пропусна да отбележа и стойностната научна монография „Между желаното и действителното. Фотографските илюстрации в българските периодични издания 1948-1956“ - публикувана като дисертационен труд на Катерина Гаджева през 2012 година. Изданието е двуезично, в обем от 208 страници.

Предвид представената стойностна научна, експертна и преподавателска работа на гл. ас. д-р Катерина Гаджева, гласувам с ДА и предлагам на почитаемия Научен съвет на Института за изследване на изкуствата да я избере на академичната длъжност ДОЦЕНТ по Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразително изкуство от периода на НРБ), ИИИЗк - БАН.

проф. д-р Радостина Нейкова

20.08.2022 г.